

ХАТЛАР – ДЎСТОНА ИЖОДИЙ АЛОҚАЛАР ВОСИТАСИ

(Омон Матжон ва Матназар Абдулҳаким)

Марҳабо Қўчқорова Худойбергеновна,
ЎзР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва
фольклори
институти етакчи илмий ходими

***Аннотация.** Мазкур мақолада Ўзбекистон халқ шоири Омон Матжон шахсий архивидан топилган Матназар Абдулҳакимнинг икки хати илк бор адабий жамоатчиликка маълум қилинди.*

***Калим сўзлар.** Шахсий архив, хат, Матназар Абдулҳаким, ижодий алоқа, устоз-шогирд.*

***Abstract.** In this article, two letters of Matnazar Abdulhakim, which is found in the personal archive of the national poet of Uzbekistan, Aman Matjon, were presented to the literary public for the first time.*

***Keywords:** Personal archive, letter, Matnazar Abdulhakim, creative communication, teacher-student.*

Омон Матжон шахсий архиви ўрганилганида, шоирнинг адабий жараёнда ва туркий халқлар дунёсида нақадар катта мавқега чиққанини англаш мумкин. Шоир шахсий архивида сақланиб қолган Комил Яшин, Нормурод Назруллаев, Рамз Бобожон, Борис Пармузин, Раҳим Бекниёз, Дўстжон Матжон, Иброҳим Юсупов, Сафо Очил, Иброҳим Раҳим, Ҳамид Сулаймон, Тўра Сулаймон, Турсунбой Адашбоев, Матназар Абдулҳаким, Қутлибека Раҳимбоева, Сулаймон Раҳмон, Ўразбой, Садриддин Салим, Михаил Семельников, Улибиби Отаева, Тўлан Низом, Тошпўлат Ҳамид, Эркин Мадраҳимов (Ошиқ Эркин), Нурали Қобул, Жўлмирза Оймирзаев, Қўлдош Мирзо, Болта Ёриев каби юзлаб ижодкорлар, мухлислар, яқин дўстлар, қариндош-уруғлари томонидан йўлланган хатлар, табрикномалар, телеграммалар бор.

Шулар орасидан Матназар Абдулҳакимнинг Омон Матжонга жўнатган икки хатини эътиборингизга ҳавола этамиз. Биринчи хат 1971 йил, 21 февралда Ростов вилояти, Таганрог шаҳридан Омон Матжон манзилига жўнатилган. Маълумки, Матназар Абдулҳаким 1967-1972 йилларда Россиядаги Таганрог давлат педагогика институтининг филология факультетига таълим олган. Ёш

талаба ўша пайтда матбуотда ва илк “Очиқ деразалар” шеърий тўплами билан адабий жараёнда таниқли бўлиб қолган Хоразмлик юртдоши Омон Матжондан маслаҳат сўраб мактуб ёзган. Шу хат мазмуни қуйидагича:

“Хурматли Омон ака!

Газет ва журналларда айрим шеърларингизни ўқиганман.

Бу йил китобингиз чиқибди. Бу мени биринчи томондан қувонтирса, иккинчи томондан, адабсизлик қилиб бўлса ҳамки, ушбу хатни ёзишга ундади. Агар сиз учун ортиқча таъвиш бўлмаса, менга бир нусха юборсангиз. Ижодингиз ҳақида яхлитроқ тасаввурга эга бўлиш иштиёқидаман.

Салом билан Абдулҳакимов Матназар.

P.S. Ўзим ҳам унча-мунча машқлар қилиб юраман. Шулардан баъзиларини жўнаётирман, хушласангиз бир-икки оғиз гап ёзарсиз.

21 февраль 1971 й.

Адресим: Ростовская обл. с. Таганрог, 26. Довостребования.”

Мазкур хатдан сўнг, Матназар Абдулҳаким ўзининг илк ижодий машқларидан иккитасини “Бор меҳрим-ла сени ардоқлаб”, “Абдулла Орипов ғазалига мухаммас”ини илова қилиб жўнатган. Мазкур икки шеър Матназар Абдулҳакимнинг “Танланган асарлар” (2 жилдлик. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт ижодий матбаа ижодий уйи, 2017.)дан ўрин олмаган. Мазкур шеърлар ёш шоирнинг илк ижодий машқларидир. “Бор меҳрим-ла сени ардоқлаб” шеърида лирик қаҳрамоннинг севгилисига матонат билан уни кутиши кераклиги, бахтли бўлиш учун ҳижрон азобига бардош бериш лозимлиги саккиз мисрада ифоланган.

Бор меҳрим-ла сени ардоқлаб,

Висолингни кутгайман масъуд.

Сен ҳам, жоним, матонат сақлаб,

Ишонч билан йўлимга кўз тут.

Кутганларга алам муваққат,

Шафқатлидир ҳижрон – бағри тош.

Махрум бўлмас бахтидан фақат

Бу азобга берганлар бардош.

Матназар Абдулҳаким ўз ижодидан намуна жўнатиб, Устози Омон Матжондан бир оғиз сўз эшитмоқ истайди. Иккинчи хат Хоразм вилояти, Урганч туманидан Омон Матжонга йўлланган бўлиб, унинг мазмунини эътиборингизга ҳавола этамиз:

“Ҳурматли Омон ака!

Мана, топширигингизга қувона-қувона амал қилиб, Сизга хат ёзаётирман.

Ишлаб юрибман. Тез отпускка чиқамиз, шунда ўқиб чиқишни кўнглимга тугиб юрган китоблар бор, ўшаларни мутолаа қилмоқчиман. Ҳозир эса иш: ўқув машғулотлари, имтиҳонларга тайёргарлик, колхозга ёрдам, дегандай...хуллас, ташвиш етарли.

Шеърлар машқ қиляпман. Кам.

Қадрли Омон ака!

Сиздан бир ижодий маслаҳат сўрамоқчи эдим. Рус тилини ўргана бошлаганимдан бери шеърӣ таржимага қизиқаман. Назаримда муваффақиятлироқ чиққан таржималарни ҳукмингизга ҳавола қилган тўпламим “Тиниқ тонглар” гаям киритгандим. Шуларни ўқиб кўрган бўлсангиз, имкониятимни чамалаб, менга бир-иккита “тишим ўтадиган” авторни тавсия қила олмайсизми? Эҳтимол, бунақа масалани ҳар ким ўзи учун ҳал қилиши керакдир. Шундай бўлса-да, ҳеч кимга, хусусан, менингдек кам тажриба ҳаваскорларга устозлар йўл-йўриги ортиқчалик қилмас, деб ўйлайман.

Омон ака!

Шеърларимни кўздан кечиршига вақт орттира олдингизми? Агар ўқиб чиққан бўлсангиз ва андак фурсатингизни мендан аямасангиз натижасини, муҳими, танқидий фикр-мулоҳазаларингизни ёзиб юборсангиз.

Умуман, Омон ака, Сиз билан хатлашиб туришни жуда-жуда орзу қиламан.

Хайр

Самимий ва шогирдлик саломи билан Матназар.

Адресим: Хорезмская обл. Ургенчский р-н, к-з им.Карла Маркса, шк. Им. Мукими. Абдулҳакимов М."

Замонавий ўзбек шеърятининг икки ёрқин намоёндаси Омон Матжон ва Матназар Абдулҳаким дастлаб, хатлар орқали устоз-шогирдлик муносабатини ўрнатишади. Сўнгра, бу Устоз-шогирдлик муносабатлари кучайиб, юзма-юз узоқ-узоқ дилдорлар суҳбатларга айланганини тахмин қиламиз.

Матназар Абдулҳакимнинг илк шеърӣ тўплами "Тиниқ тонглар" 1982 йилда чоп этилган. Хатда айтилганидек, Матназар Абдулҳаким шеър ёзишдан ташқари, бадий таржимачилик билан ҳам шуғулланишга қизиқиб қолиб, Устозидан қайси муаллифлар шеърларини ўзбек тилига ўгиргани маъқул экани ҳақида маслаҳат сўрайди. Матназар Абдулҳакимнинг таржима соҳасидаги ижодий меҳнатлари самара беради. У моҳир таржимон сифатида форс тилидан Нажмиддин Кубро, Паҳлавон Маҳмуд, Бедил, Мунис, Огаҳӣй, Комил Хоразмӣй, Рожӣй, Табибӣй, каби мумтоз классиклар ижодидан; М.Дудин, Н.Рубцов, Р.Ҳамзатов, И.Зиедонс, Е.Евтушенко, Н.Дмитриев каби рус шоирлари ижодидан; Туркман адабиётидан Омондурди Аннадурдиев, Г.Зарипова, И.Худойбергано́в, О.Назаров, М.Бобоназаров, В.Қақабоев сингари ўттизга яқин муаллифлар ижодини ўзбек тилига, баъзи ўзбек шоирларининг шеърларини эса рус тилига катта маҳорат билан ўгирди.

Умуман олганда, устоз-шогирд Омон Матжон ва Матназар Абдулҳаким бутун ижодида Хоразм оҳангларини, халқона руҳини, миллий колоритини теран ва тиниқ акс эттирди. Улар бугун нафақат Хоразмнинг фаҳри, балки, Туркий халқлар шеърятининг ёрқин юлдузларидир.